

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

1. Wat is de aanleiding?

Gelet op de onzekerheid m.b.t. de verspreiding van COVID-19 moet er rekening mee worden gehouden dat bij de komende herindelingsverkiezingen in het najaar van 2020 en Tweede Kamerverkiezing in maart 2021 nog steeds een aantal maatregelen van kracht zijn die de verspreiding van het virus moeten beperken.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft in een Kamerbrief over de mogelijke gevolgen van COVID-19 voor de verkiezingen (Kamerstukken II 2019/20, 35165, nr. 21) aangekondigd dat het ministerie van BZK uitwerkt wat de COVID-19-maatregelen kunnen betekenen voor het verkiezingsproces, in het bijzonder voor de wijze waarop de stemlokalen moeten worden ingericht. Aan alle gemeenten en aan de openbare lichamen is gevraagd om aan te geven of en hoe het mogelijk is de stemlokalen zo in te richten dat stembureauleden en kiezers 1,5 meter afstand van elkaar kunnen houden bij het stemmen en bij het tellen van de stemmen en welke andere beschermende maatregelen noodzakelijk en mogelijk zijn.

Op basis van de uitkomsten van deze inventarisatie is in kaart gebracht welke regels nodig zijn om de verkiezingen te kunnen organiseren en uitvoeren met inachtneming van de geldende basisregels (veilige afstand en hygiënevoorschriften).

2. Wie zijn betrokken?

- Kiezers;
- stembureauleden;
- gemeenten;
- politieke partijen (in het kader van de verruiming van de termijn voor het verzamelen van ondersteuningsverklaringen).

3. Wat is het probleem?

Ter beperking van de verspreiding van het coronavirus zijn er maatregelen (o.m. veilige afstand en hygiënevoorschriften) ingevoerd waarmee ook bij de organisatie en uitvoering van verkiezingen rekening moet worden gehouden. Daar is op onderdelen wetgeving voor nodig. Dat betreft bijvoorbeeld de wijze waarop stemlokalen worden ingericht. Het tellen van de stemmen zal in een deel van de stemlokalen, wegens gebrek aan ruimte, niet mogelijk zijn. Ook zullen er kiezers zijn die vanwege COVID-19 niet in het stemlokaal kunnen of durven te stemmen. Verder kunnen (nieuwe) politieke partijen belemmeringen ondervinden bij het verzamelen van ondersteuningsverklaringen, omdat gemeenten de toegang tot Burgerzaken op dit moment vaak enkel op afspraak mogelijk maken.

4. Wat is het doel?

Een oplossing bieden voor de hiervoor (onder 3) genoemde problemen om de verkiezingen met inachtneming van de COVID-19-maatregelen voor iedereen zo toegankelijk mogelijk te houden.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

De voorstellen raken onderdelen van de Kieswet. Tijdelijke aanpassing van die onderdelen vergt overheidsinterventie door middel van onder meer tijdelijke wijziging van de Kieswet. Daarnaast zijn er aanpassingen nodig in het Kiesbesluit. Tot slot zullen enkele modellen in de Kiesregeling (bijvoorbeeld de schriftelijke volmacht, vermelding stemlokaal op stempas, en communicatie aan kiezer over de maatregelen) en instructies aan stembureauleden (bijvoorbeeld voor tellen van

stemmen) aangepast moeten worden.

6. Wat is het beste instrument?

Naast aanpassing van bestaande regelgeving zal ook voorlichting worden benut. Voor de overwegingen over rechtmatigheid, doeltreffendheid, doelmatigheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid zij verwezen naar het algemeen deel van de memorie van toelichting.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Dit wetsvoorstel en de onderliggende regelgeving beogen te bewerkstelligen dat kiesgerechtigde burgers vanuit gezondheidsperspectief veilig kunnen stemmen in de stemlokalen en dat stembureauleden daar veilig hun werk kunnen doen.

Dit wetsvoorstel heeft geen administratieve gevolgen voor kiezers en geen gevolgen voor bedrijven of het milieu.

Het organiseren van de komende verkiezingen met inachtneming van maatregelen in verband met het coronavirus leidt tot extra werk en uitgaven voor gemeenten. Gemeenten zullen daarvoor een financiële compensatie krijgen, zodat zij de verkiezingen goed en veilig kunnen organiseren.

Daarnaast zal het Rijk de gemeenten ondersteunen met een wervingscampagne voor stembureauleden, en aanvullende voorlichting aan de kiezers over de COVID-19-maatregelen ontwikkelen die gemeenten moeten gebruiken.